

कविसमयस्यातानि च—

मालिन्यं व्योम्नि पापे, यशसि धवलता वर्ण्यते हासकीर्त्यौ

रक्तौ च क्रोधरागौ, सरिदुदधिगतं पङ्कजेन्दीवरादि ।

तोयाधारेऽखिलेऽपि प्रसरति च मरालादिकः पक्षिसङ्घो

ज्योत्स्ना पेया चकोरैर्जलधरसमये मानसं यान्ति हंसाः ॥२३॥

न तत्र हेत्वपेक्षा ॥ कवीनामिति । समये सिद्धान्ते ॥ मालिन्यमिति । तेऽ-  
प्याकाशमधीश्यामम् । 'कलङ्कमालिन्यमिवेण चन्द्रमा दधात्यर्धं पान्थवधूवधो-  
द्भवम् ।' 'दुर्यशसि च मालिन्यं ज्ञेयम् । यथा—'अमानि तत्तेन निजायशोयुगं  
द्विफालवद्धाश्चिकुराः शिरःस्थितम् ।' इति । एवमादीन्येषामुदाहरणानि बोध्यानि ।

ससाम् । ध्वजचामरहंसानां हारस्य वकमसंनोः ॥ कृष्णत्वं शैलवृक्षादिमेघवारिष्विभी-  
रुधाम् । मिष्ठानामसुराणां च धूपपङ्कशिरोरुहाम् ॥ लौहित्यं धातुमाणिक्यजपारत्नविव-  
स्वताम् । पद्मपल्लववन्धूकदाडिमीकरजादिषु ॥ पीतत्वं शालिमण्डूकवत्कलेषु परागके ।  
वर्षास्त्रेव शिखिग्रीढिर्मधावेव पिकध्वनिः ॥' अन्यच्च—'कमलासंपदोः कृष्णहरितोर्नाग-  
सर्पयोः । पीतलोहितयोः स्वर्णपरागाग्निशिखादिषु ॥ चन्द्रे शशैषयोः कामध्वजे मकर-  
मत्स्ययोः । दानवासुरदैत्यानामैक्यमेवामिसंहितम् ॥' अपि च—'चिरंतनस्यापि तथा  
शिवचन्द्रस्य बालता । मानवा मौलितो वर्ण्यां देवाश्चरणतः पुनः ॥ सुवनानि निवन्धी-  
यात्रीणि सप्त चतुर्दश । चतस्रोऽष्टौ दशदिशश्चतुरः सप्त चाम्बुधीन् ॥ अष्टादश स्मृता  
विद्याश्चतस्रश्च चतुर्दश । ये स्थले ते जले जीवा भिन्दन्त्यर्कं रणे मृताः ॥ महत्स्वमादौ  
सर्गान्ते सूक्ष्मता जगतामपि ॥ शैलादिभिद्यते शब्दान्नमः शतधनूपरि (?) ॥ नाम तत्तदु-  
पाधौ स्याच्छंकरो वृषवाहनः । जिह्वत्वे च वृषाङ्कोऽयं ध्वजे सत्त्वावृषध्वजः ॥ श्ली न  
सर्पी गिरिशः शशी न हरिणी विधुः । इन्दुमौलिर्महादेवो गङ्गामौलिर्न तु क्वचित् ॥'  
अन्यच्च—'श्वेतानि चन्द्र-शक्राश्च-शंभु-भार्गव-नारदाः । हली शेषाहि-शक्रेभौ  
सिंहसौधशरद्वनाः ॥ सूर्येन्दुकान्त-निर्मोक-मन्दार-द्रु-हिमाद्रयः । हिमहासमृणालानि  
स्वर्गङ्गेभरदाञ्जकम् ॥ सिक्तामृतलोभाणि गुणकैरवशर्कराः । नीलानि कृष्ण-चन्द्राङ्क-  
व्यास-राम-धनंजयाः ॥ शनिर्दुपदजा काली राजपट्टविदूरजम् । विषाकाशकुह्वरखलागु-  
रुपापतमोनिशाः ॥ रसावद्भुतशृङ्गारौ मदतापिच्छराहवः । सीरिचीरं यमो रक्षः कण्ठः  
खञ्जनकेकिनोः ॥ कृत्या छाया गजाङ्गारखलान्त-करणादयः । शोणानि च्छत्रधर्मश्च त्रेता  
रौद्ररसस्तथा ॥ चकोरकोकिलापारावतनेत्रं कपेर्मुखम् । तेजःसारसमस्तं च मौमकुङ्कु-  
मतक्षकाः ॥ जिह्वेन्द्रगोपखद्योतविद्युत्कुजरविन्दवः । पीतानि दीपजीवेन्द्रगरुडेश्वरदृग्जटाः ॥  
ब्रह्मावीररसस्वर्णकपिद्वापररोचनाः । किञ्जल्कचक्रवाक्याद्या हरितालमनःशिलाः ॥ धूस-  
राणि रजो लता करभो गृहगोधिका । कपोतमूषकौ दुर्गा काककण्ठस्वरदयः ॥' इदमु-  
पलक्षणम् । 'हरिताः सूर्यतुरगा बुधो मरकतादयः ।' इत्यपि बोध्यम् । 'दैरूप्ये चाप्र-  
सिद्धौ च नियमोऽयमुदाहृतः । अन्यदस्तु यथा यत्स्यात्तत्तयैवोपवर्ण्यते ॥' इति ॥